

Toespraak bij Psalm 149

Beste mensen,

Psalmen zijn dé poëtische liederen bij uitstek van de Bijbel. Ze bevatten een schat aan Bijbelse thema's én vertolken daarbij de meest uiteenlopende ervaringen en gevoelens van de biddende mens. Uiteraard telkens in een welbepaalde historische én liturgische context.

Twee fundamentele ervaringen tegenover God komen in de psalmen steeds naar voor: enerzijds klacht, smeekbede en vertrouwen en anderzijds dank en lof.

Het thema van de ervaring van God is misschien wel de meest fundamentele in heel de Bijbel. Te midden van een wereld vol goden die met elkaar concurreren en te midden van natuurverschijnselen die stuk voor stuk als godheden beschouwd werden, komt in de Bijbel een transcendente God tevoorschijn die niet samenvalt met de zon, de maan, de wind, met de sterren maar die dat alles geschapen heeft. ook een God die een relatie aangaat met de mens en met deze mens een verbond sluit. Hoewel God naar de mens omziet is Hij ook altijd de gans andere.

En de manier hoe de mens God ervaart wordt in de Bijbel bijzonder dynamisch beschreven en ze zet aan tot dynamiek. Abraham verlaat zijn land op vraag van God en gaat op weg... Duidelijker kan het niet.

Jammer genoeg is geloven te vaak geworden tot een systeem van geloofsartikelen en waarheden. dat is niet Bijbels en we komen er niet mee verder! Integendeel. We maken bepaalde historisch gegroeide inzichten tot dogma's die elk verder denken van God onmogelijk maken. Enige kennis van kerkgeschiedenis werkt soms ontluisterend, maar vooral bevrijdend.

Aan de hand van de lofpsalm 149 - een vrij moeilijke psalm - wil ik duidelijk maken dat de ervaring van God in de bijbel 'dynamisch' is en dat we de concrete historische context steeds moeten overstijgen om de diepere betekenis te kennen.

De psalm begint met Halleluja en dat betekent letterlijk 'Prijst God!'

Het EERSTE DEEL van de psalm leest gemakkelijk. Het bevat een pak elementen die de Bijbelse dynamiek van de Godservaring typeren. Welke?

*Een "nieuw" lied voor onze God.

Geen oud afgezaagd lied. Neen, een nieuw lied. Hier klinken de Bijbelse woorden door die God zegt 'Zie ik maak alles nieuw'. Ik denk dan aan het mooie lied "Blijf niet staren op wat vroeger was, sta niet stil in het verleden, ik zeg hij ga iets nieuws beginnen het is al begonnen, merk je het niet." (Jes 49) Een verwijzing naar de toekomst waarin God alles in allen zal zijn, waarin alle tranen gewist worden. In hoeverre willen we met ons eigen leven een nieuw lied zingen, altijd weer.

*... allen die Hij heeft geroepen <chassidim> God neemt initiatief. Hij roept de gemeente bijeen 'qahal', de ecclesia... de kerkgemeenschap.

En we weten wat roepen in de Bijbel betekent. NN Het is roepen bij onze naam.

En God roept niet om te blijven zitten... Hij roept Abraham om op weg te gaan... geloven in JHW is op weg durven gaan, achterlaten, zich riskeren,... Hier klinkt de hele profetische traditie door waarin mensen geroepen worden om anderen te bevrijden, om terug te keren naar God. Geroepen zijn dus per definitie dynamiek, op weg gaan, uitzoeken waartoe men geroepen is...En de chassidim over wie hier sprake is zijn de mensen die God in hun leven op een of andere manier ervaren hebben.

*Israël moet verheugd zijn om zijn schepper.

Schepper zijn. Ook een bijzonder dynamische realiteit. God schiep de aarde, het hele heelal en ook de mens. Gods liefde schept voortdurend. Hij is voortdurend in relatie met wat Hij geschapen heeft. God gaat met ons op weg. En God maakte de mens zelfs tot medeschepper. God maakte de mens in

vrijheid en gaf hem verantwoordelijkheid. De toekomst van onze aarde ligt dus in onze handen. We kunnen het dus ook verknoeien. Dat allemaal klinkt in dit ene woord schepper.

*Onze God heeft zich zelf een volk gekozen Ook hier klinkt door dat God initiatief neemt. Hij kiest zich een volk. Uiteraard werden dit begrip soms zeer nationalistisch geïnterpreteerd. Wij het uitverkoren volk tegenover de anderen... maar geleidelijk aan zal men gaan beseffen dat alle mensen tot dit volk van God kunnen behoren.

In de bijbel zie je vaak hoe te enge begrippen telkens weer opengebroken worden. Er staat niet wat er staat! En er staat wat er niet staat. Het gaat over een ander koningschap dat wat Israël eerst dacht, het gaat om een ander volk, het gaat om een ander rijk Gods, het gaat om een andere messias van God, het gaat om een andere macht van God, het gaat om een andere liefde...

Bij het woord 'kiezen' denk ik ook aan de woorden uit het Johannesevangelie: 'Niet gij hebt mij gekozen, maar ik u. En ik heb u de taak gegeven om op tocht te gaan en vruchten voort te brengen die blijvend mogen zijn. " Ook daar bij Johannes eenzelfde dynamiek.

*Hij verlost,

Gods betrokkenheid op iedere mens en zijn liefde bewerken verlossing. Wie hem erkent komt los van magie, van de vergoddelijking van de natuur, van eigen zelfverheerlijking. Ook "verlossing" is een bij uitstek dynamisch begrip. In de hele bijbel zien we hoe verlossing met vallen en opstaan gebeurt, het is nooit verworven... De mens is altijd onderweg. Op het moment dat een mens denkt dat hij "verlost" is loopt het helemaal fout. De profeten waarschuwen daarvoor. En Pascal zal veel later treffend schrijven 'Qui fait l'age fait la bête'.

*hij verheerlijkt arme mensen. <anawim>

In de Bijbel kiest God voor de ontrenten en de armen. Een duidelijke keuze.

Het gaat er dus niet om algemeen "gelovig" te zijn, het gaat om de vraag in welke God je eigenlijk gelooft. De bijbel is daarover heel duidelijk. God overtreft alles wat wij kunnen denken en ervaren. Hij is de gans andere, ook in de liefde... Denken dat we God eens en voor altijd kunnen beschrijven is de grootste vergissing die we kunnen maken.

God is de komende, gebeurt telkens opnieuw... En wie de psalmen bidt gaat met de bijbels gelovige in deze dynamiek staan.

Het TWEEDE DEEL van de psalm met het "tweesnijdend zwaard" , "wraak en tuchtiging" wekt op het eerste gezicht weerstand op.

Wat betekent dit nu? Gods liefde loven heeft blijkbaar een grote strijdbaarheid als consequentie.

Men heeft het zwaard in de hand. We hebben hier een zeer tijdsgebonden voorstelling.

Het verschijnen van God in de geschiedenis had voor Israël te maken met het beloofde land, met de verovering van stamgebieden, met de vestiging van een koninkrijk,... Het wraak nemen op de verdrukking door omringende volkeren, door het recht en het vonnis van God uit te voeren is dus het kenbaar maken van God aan de andere volkeren. het is getuigenis afleggen. God bedient zich van het volk van Israël om dit te doen. Zo dachten ze hierover. Voor ons moderne mensen een beetje onbegrijpelijk.

Het heil van God met de bevrijding uit de slavernij, met de ontgoddelijking van de natuur, de humanisering van de ethiek en de eigen waarde en verantwoordelijkheid van de mens kreeg voor de Israëlieten blijkbaar een heel concrete gestalte in hun politieke staat. Een heel historische verschijningsvorm, bv. In die van het koningschap.

Maar deze voorstelling had al universele en seculariserende tendensen in zich, maar had ook het gevaar van verstarring. De hele profetische traditie waarschuwt voortdurend voor deze verstarring en wijst het overstijgende karakter van Gods realiteit. Die is niet te vatten in onze menselijke systemen. Rijk Gods overstijgt het politieke bestel. Het moet telkens opnieuw vertaald worden. In de bijbel gebeurt deze overstap ook al: het koningschap, ja maar niet zoals de koningen dat nu zien, een

uitverkoren volk, ja maar misschien zijn de anderen wel even uitverkoren, ... Het is dus de bijbel zelf die ons aanzet om dieper te graven en niet te blijven stilstaan bij de al te menselijke en tijdsgebonden interpretatie.

Wat via mensen verwerkelijk wordt is slechts een begin en is onderhevig aan kritiek. Gods Rijk is niet te vatten. Gods dynamiek breekt door in onze dagelijkse menselijke realiteit en het krijgt gestalte via onze eigen ijver -gesymboliseerd door het tweesnijdend zwaard - om daaraan mee te werken. Maar het Gods Rijk valt niet samen met onze inspanningen.

Zouden recht doen en vonnis uitvoeren niet juist gaan over de overwinning op het kwaad? Dat niet alleen te vinden is in de ons omringende volkeren maar in ons eigen volk en in ons eigen hart. Deze kritiek is al in de bijbel te vinden!

Of de bevrijding - het Rijk Gods - waarover sprake is in de Bijbel ook echt kan doorbreken hangt af van wat mensen ook de facto doen met de Godservaring. Lofzang én zwaard. Twee kanten van een en dezelfde medaille.

Vandaag in een totaal ander context dan toen, maar nog steeds actueel. De dynamiek van God: God zal ons vernieuwen, zal ons tot inzicht brengen, zal ons hart veranderen.

En dat gebeurt in steeds wisselende contexten. Onze inzet voor de bevrijding van de wereld en van de mens is nodig. Tegelijkertijd ervaren we steeds het onaffe, het beperkte, het kwetsbare...

Meewerken aan dit Rijk Gods zal dus altijd onder de voorlopigheid moeten gebeuren. En wie de utopie probeert te realiseren in het hier en nu riskeert om net het tegendeel te doen. Want het is uiteindelijk God die zijn rijk van Liefde zal vestigen.

Er is altijd een spanning tussen het reeds en het nog niet. Christenen zijn mensen van de weg die deze spanning uithouden. Eigenlijk is deze spanning de enige manier om authentiek gelovig te kunnen zijn. Want mensen zijn altijd onderweg.

Weet jij precies wie God is? Ik niet. En dat de dag dat ik het te goed weet, dan ben ik dood.

Karel Ceule

De Lier, 17 mei 2015